

CONSENS SOCIAL SOBRE MIGRACIONS A CATALUNYA

Presentació

Ens reconeixem com a societat d'immigració

Vivim en un món globalitzat en el qual els capitals es mouen, les empreses es deslocalitzen, les multinacionals acumulen quantitats cada vegada més grans de riquesa i poder, la informació s'internacionalitza, les comunicacions uneixen tots els punts del planeta; un món en el qual la distribució de la riquesa és cada vegada més desigual i on continuen produint-se crisis en nombrosos països africans, asiàtics i llatinoamericans, al costat de conflictes econòmics, ètnics, religiosos i mediambientals; un món on es donen, com a conseqüència de tot això, grans moviments humans.

1

Les migracions tenen a veure amb les diferències creixents de renda entre els països d'origen i els de recepció; amb les polítiques neoliberals imposades durant dècades des d'organismes com l'FMI, el BM i l'OMC; amb la imposició de les regles del joc per part dels països rics (per exemple les que afecten els intercanvis agrícoles); amb els conflictes i la violació dels drets humans en molts països en vies de desenvolupament. També tenen a veure, les migracions, amb els diferents processos demogràfics que es viuen en els països en vies de desenvolupament respecte als de l'occident desenvolupat, sobretot per l'envelliment de la població en aquests darrers. I les migracions també tenen a veure amb altres factors, com ara les noves possibilitats que han obert les comunicacions ràpides i barates.

2

Les migracions tenen uns punts d'origen i uns altres de destinació. La sortida de persones dels seus països d'origen queda explicada pels aspectes que acabem de comentar. En la seva gran majoria, els moviments migratoris tenen un component laboral (encara que no només laboral), és a dir, els migrants es dirigeixen a països on esperen trobar feina. I aquí trobem l'altre aspecte important, sense el qual no és possible explicar els processos migratoris: la necessitat de mà d'obra immigrada per part dels països de recepció.

3

Els països receptors d'immigració ho són perquè la seva economia la demana. En el cas de Catalunya, i a l'Estat espanyol, hi ha unes causes intrínseques que expliquen l'auge de la immigració que rep,

4

com ara la naturalesa del nostre desenvolupament demogràfic i les característiques del nostre mercat laboral. En l'apartat sobre treball en comentarem algunes.

El que ens ha convertit en país d'immigració difícilment es modificarà en el futur. Som un país d'immigració i ho continuarem sent indefinidament. El nostre desenvolupament demogràfic, econòmic i cultural ha incorporat la immigració com a factor estructural.

5

El Consens Social sobre Migracions com a projecte de futur

Ens hem tornat societat d'immigració sense que el nostre teixit social ho hagi acabat d'assumir i sense que les nostres pràctiques polítiques s'hi hagin adequat. Hem estat rebent immigració com si es tractés d'un problema inesperat i passatger; els darrers anys hem vist que la immigració creixia de manera important sense saber explicar-nos què estava passant. El cert és que hem rebut la immigració que la nostra economia demanava, i que les causes mateixes que n'expliquen el creixement ens diuen també que la immigració continuarà creixent en el futur. El que ens cal és adaptar la nostra percepció de l'assumpte i les nostres estructures socials a aquesta realitat.

6

El tractament polític i social que fins ara hem donat a la immigració (si bé ja ha començat a canviar) ha estat centrat en les respostes a curt termini al que ens era presentat com a "problemes". La nostra legislació d'immigració s'ha basat en l'obsessió pel control de les entrades al país i ha col·locat la major part dels immigrants en la il·legalitat, o ben a prop, convertint la immigració en un potent factor d'exclusió social. Des de la política la immigració ha estat tractada amb por, i por és que s'ha fet sentit al conjunt de la societat a través de representacions d'invasió, d'augment de la conflictivitat, de xocs culturals, etc.

7

Des de la societat civil han estat moltes les entitats que han volgut oposar-se a aquesta visió de les coses. Diverses entitats socials han fet un treball integrador sense el qual l'exclusió social de les persones immigrants hauria arribat a límits extraordinaris. En els darrers anys, han estat també moltes les institucions públiques (especialment locals i autonòmiques) que han començat a desenvolupar actuacions dirigides a aconseguir una major integració entre població immigrant i societat receptora. Tot plegat ha obert el camí cap a un tractament de la immigració diferent del que s'ha seguit fins ara.

8

Ara es tracta d'acabar de dissenyar un tractament nou de les migracions i consolidar-lo, amb vista al futur de la nostra societat. El repte actual és que des de la política i des de totes les estructures socials la immigració sigui assumida com una cosa pròpia i, doncs, que sigui tractada de manera integradora en tots els seus aspectes.

9

El repte és trobar un nou tractament de les migracions que ens serveixi per a les properes dècades, i fer-ho amb el concurs de tota la societat. Les entitats socials, les institucions públiques, el món de l'empresa, etc., de tots és responsabilitat trobar aquesta nova forma de tractar les migracions que ens permeti superar les pors i els prejudicis que s'han anat gestant respecte a aquest fet, i que elimini els potents factors d'exclusió social que s'han anat construint.

Això només es pot fer des del consens social. Els diversos agents que en la nostra societat es relacionen amb les migracions han d'aconseguir un pacte sobre un conjunt d'aspectes bàsics que han de permetre un tractament millor del fet migratori.

El procés del Consens Social a Catalunya

El Consens Social sobre Migracions neix en l'àmbit estatal com a proposta conjunta de Càritas i CEAR (Comisión Española de Ayuda al Refugiado). S'inicia al 2004 amb un conjunt de debats en els que participaren diversos experts o persones vinculades a l'estudi de les migracions, amb l'objectiu d'elaborar un document de partida útil per desenvolupar els debats entre les entitats.

Aquest procés s'inicia a Catalunya al 2005, partint del document estatal però amb dos objectius: el de contribuir al procés estatal i el de crear un marc català de consens. Les entitats promotores a Catalunya són Càritas Diocesana de Barcelona i la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat, però de immediat si sumen un conjunt d'entitats, que tot seguit enumerem, constituint-se com a xarxa impulsora, i moltes altres participen en els tallers temàtics que s'organitzen. Aquest document és el que sorgeix, com a síntesi, de la primera ronda de tallers temàtics, i serà sotmès a debat a les jornades previstes el 21 i 22 d'abril del 2006.

Aquest document es complementa amb els que s'han elaborat en cadascun dels tallers, els quals són més amplis que els capítols de cada tema que aquí es presenten.

Entitats del Consens:

Xarxa Impulsora:

15

- Associació Catalana de Municipis i Comarques (ACMC)
- Associació Sociocultural Ibn Batuta
- Associació GRAMC
- Càritas Diocesana de Barcelona
- Centre Especial de Recerca en Teories i Pràctiques Superadores de Desigualtats (CREA)
- Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat
- Confederació d'Associacions de Veïns de Catalunya (Confavc)
- Confederació Empresarial Comarcal de Terrassa (CECOT)
- Cristianisme i Justícia
- Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona (FAVB)
- Federació de Municipis de Catalunya
- Federación de Entidades Latinoamericanas de Cataluña (FEDELATINA)
- Fòrum Intercultural de Vic
- Fundació Bayt-al-Thaqafa
- Fundació Migra Studium
- Justícia i Pau
- Promocions. Xarxa de Coneixement
- SOS Racisme
- Taula d'Entitats del Tercer Sector Social de Catalunya

A més a més de les anteriors, en la primera ronda de tallers han participat persones de les següents entitats:

16

- 9 Barris Acull
- Ajuntament de Barcelona - Gabinet Tècnic d'Immigració
- Ajuntament de Cerdanyola del Vallès
- Ajuntament de Sabadell
- Ajuntament de Sant Cugat
- Ajuntament de Viladecans
- Associació Benallar
- Associació Cristianisme Segle XXI
- Associació Servei Solidari
- Associació Uruguayos en Catalunya
- Asociación de trastornos de ansiedad - Grupos de ayuda mutua
- Associació de veïns - Collblanc - La Torrassa
- Casal Argentí
- Centre Islàmic "Camí de la Pau"
- CETR (Centre d'Estudi de les Tradicions Religioses)
- CIVIC
- CODES-CAM (Cooperació pel Desenvolupament al Camerún)
- Comunitat Jueva Atid de Catalunya
- Comunitat Jueva Bet Shalom de Catalunya
- CON VI VIM

- Cooperativa Creant
- Església Espanyola Reformada Episcopal
- EXIL
- FACEPA
- Federació Catalana APPS pro Persones amb Retard Mental
- Federación de Asociaciones Rumanas de Cataluña y Levante
- Fundació Catalana de l'Esplai
- Fundació Ciudad de Viladecans
- Fundació Clariana
- Fundació Comtal
- Fundació La Caixa
- Fundació Marianao
- Fundació Ramon Trias Fargas
- Fundació Societat i Cultura. FUSIC
- Fundació Un Sol Món
- Fundació Integramanet
- Fundació Marianao
- Generalitat de Catalunya - Direcció General d'Habitatge
- GREDI – UB
- GRIIP – UPF
- Hospital Sagrat Cor de Martorell
- Hospital Vall Hebron (Serv. Psiquiatria)
- Interculturalitat i Convivència
- KALIPI (Consejo Líderes Filipinos BCN)
- Latinoamérica Exterior. El periódico de los Inmigrantes y retornados
- Llar de Sta. Isabel
- Llum del Nord (Ass. per la ciutadania i la Cooperació entre pobles)
- Nuevos Colectivos
- Observatori del Tercer Sector
- Parròquia St. Jaume de Salt
- Pastoral Social
- Plataforma Poble Sec per a Tothom
- PROBENS (Associació per a l'Estudi i Promoció del Benestar Social)
- Salud y Familia
- Sant Joan de Déu (Serveis Socials)
- SOM-APRISE
- UMTSID - ACSAR

Una segona ronda de tallers temàtics s'han realitzat en diverses ciutats catalanes. Les entitats participants no estan aquí enumerades perquè aquest document s'edita mentre aquests tallers s'estan realitzant; però en el document que s'aprovi a les jornades d'abril quedaran ja enumerades totes les entitats catalanes que participin en el Consens Social sobre Migracions.

17

LES PROPOSTES DEL CONSENS

I. Habitatge

1.1. L'habitatge com a factor d'integració. Situació de partida

Disposar d'un habitatge digne està definit en el nostre ordenament jurídic com un dret, dret del qual també gaudeixen els estrangers que viuen a casa nostra.¹ Tanmateix, les polítiques d'habitatge que s'han estat fent a Catalunya, i a l'Estat espanyol, han provocat que aquest dret no sigui una realitat, i no només per a la població immigrada, sinó per al conjunt de la població: 18

- Els preus de l'habitatge són cada cop més abusius. 19
- L'oferta d'habitatges públic, tant de compra com de lloguer, ha estat fins ara molt escassa. Particularment l'habitatge social de lloguer. 20
- La legislació que hem tingut ha considerat l'habitatge com un bé de consum, de mercat i d'inversió, i no pas com un bé públic equiparable a la sanitat i a l'educació. 21

La població immigrada pateix aquestes condicions generals, però, a més, viu en situació de desavantatge, donada la seva situació d'instabilitat, tant administrativa com laboral, la menor disposició de recursos econòmics per part de les persones immigrades que envien diners als seus familiars, i també per la discriminació que pateixen. 22

- La discriminació és important, encara que a vegades és difícil de denunciar a causa de la sofisticació que ha anat adquirint. I es manifesta tant en la compra d'habitatge com en el lloguer. 23
- Les ajudes públiques per a la compra d'habitatge, que són molt restrictives per al conjunt de la població, encara ho són més per a les persones immigrades. Els barems que es fan anar exclouen molts supòsits en els quals incorren els immigrants. Però és que, a més a més, la població autòctona sovint s'oposa al fet que l'adjudicació d'habitatge públic sigui igual per a tothom, perquè considera que les famílies immigrades tindran una puntuació més alta a l'hora d'optar a un habitatge. Tot això té la seva traducció en l'afirmació que diu que «tots els habitatges públics que es construeixen van a parar als immigrants», afirmació que tradueix l'estat de tensió, i fins i tot de racisme, que pot acompanyar el problema de l'habitatge. I això provoca mesures que resten possibilitats a les famílies immigrades. 24

¹ La Constitució espanyola consagra aquest dret per als espanyols; la Llei d'estrangeria el va extensible als estrangers.

- La població immigrada ha incrementat notablement la demanda d'habitatge de lloguer. L'actual oferta, que és escassa, ha permès situacions molt discriminatòries que es fan paleses en les traves i recels amb què es troben a l'hora de buscar pis de lloguer, que van des de l'exclusió de certes zones fins a l'exigència de condicions econòmiques difícils de complir. 25
 - L'allotjament d'emergència necessari per atendre determinades situacions de primera acollida és gairebé inexistent. 26
- Com a resultat de tot això han sorgit noves condicions que ens parlen de la situació estructural de desigualtat que pateixen les famílies immigrades: 27
- Part de la població immigrada ha buscat alternatives en el sotsarrendament (d'habitacions o fins i tot de llits). 28
 - S'ha creat un submercat d'habitatge per a immigrant que pot qualificar-se de mercat d'infrahabitatge: lloguer d'habitacions, de pisos de molt baixa qualitat, etc. Aquest submercat té circuits propis i es caracteritza pel fet que els preus que dominen no són més baixos que els del mercat ordinari. 29
 - Tot això ve acompanyat d'una major concentració de la població immigrada en zones urbanes on el submercat de l'habitatge és més factible. Podem dir que a Catalunya, això no s'ha traduït encara en la formació de les *banlieus* franceses, però això no evita que hi hagi el risc d'avançar cap aquesta direcció. 30

1.2. Objectius del Consens

- Per tal que l'habitatge sigui un servei a una societat cohesionada i integrada en la qual les persones immigrades es trobin en situació de plena equiparació, hem plantejat els següents objectius generals: 31
- Desenvolupar el concepte d'habitatge com a servei públic al qual totes les persones tenen dret, sigui quina sigui la seva procedència o situació administrativa. 32
 - Fer efectiu el dret mitjançant l'ampliació constant de l'oferta d'habitatge públic. 33
 - Potenciar la cultura de lloguer sostenible mitjançant polítiques públiques de lloguer protegit. 34
 - Desenvolupar la igualtat de tracte en totes les formes d'accés a l'habitatge, sigui de compra o de lloguer, i eliminar les situacions de discriminació que s'han instaurat a les nostres ciutats. 35

- Integrar les persones immigrades de les grans ciutats, evitant la formació de guetos o de zones d'especial concentració migratòria, afavorint la distribució per tot el teixit urbà. 36
- Aconseguir que la pertinença al barri i a la ciutat impliqui a tothom, veïns i veïnes, sense distinció de procedència, amb igualtat d'accés a tots els recursos de participació i a tots els serveis. 37

1.3. Propostes i recomanacions

Juntament als objectius exposats, s'han consensuat les propostes i recomanacions següents: 38

A les Administracions públiques

1. La reaparició de les polítiques a favor de l'habitatge públic ha de traduir-se en accions a gran escala i amb un suport decidit per a l'opció de lloguer (per exemple, amb construcció d'habitatges de lloguer, beneficis fiscals per al lloguer, increment de la fiscalitat per als habitatges buits, etc.). 39
2. Ampliar la intervenció directa de l'Administració per regularitzar el mercat lliure d'habitatge, actuant també pel que fa a la rehabilitació o remodelació de les zones més deprimides perquè puguin sortir al mercat de venda i per evitar la degradació de zones completes a les grans ciutats. 40
3. Revisar els barems actuals d'adjudicació d'habitatge públic i protegit, i adequar-los a un plantejament igualitari i equitatiu, que tingui en compte la pluralitat social. 41
4. L'adjudicació d'habitatge social a d'anar precedit d'un estudi de les necessitats dels demandant i d'un acompanyament social durant el procés, que caldrà revisar en el moment de l'adjudicació. 42
5. Lluita contra la discriminació i els abusos en el mercat de lloguer. Facilitar l'accés a la justícia de les persones immigrades, sigui quina sigui la seva situació administrativa, que pateixen abusos, especulació o discriminació pel que fa a l'habitatge. 43
6. Incloure, en les polítiques d'acolliment, mitjans per tal que la informació necessària sobre habitatge arribi a totes les persones immigrades ja des del moment de la seva arribada. 44
7. Creació d'habitatge d'acolliment temporal per a la primera estada per a persones immigrants que ho necessitin. 45

8. Regular el sotsarrendament d'habitacions en habitatges compartits per evitar amuntegaments en espais que no ho permeten.	46
9. Desenvolupar la política d'habitatge tenint present un plantejament de distribució de la població immigrada per tot el teixit urbà.*	47
10. Potenciar els serveis de proximitat en els barris, apostant per la metodologia de treball comunitari i en xarxa, cercant la implicació i participació de tots els agents.	48
<i>A les entitats financeres</i>	
11. Participació més gran en la promoció d'habitatge social, posant especial atenció en els aspectes més innovadors.	49
<i>Als agents immobiliaris</i>	
12. Acabar amb les exigències especials per als immigrants i, en general, amb els abusos de lloguer. Anul·lar l'aval bancari que es demana a les persones immigrades com a garantia; en tot cas, que sigui l'Administració pública el garant davant els propietaris. Posar fi al cobrament abusiu de fiances i també posar fi a requisits com ara la residència legal o la nòmina.	51
<i>A la societat civil</i>	
13. Implicar-se en la política d'acolliment; pel que fa a l'habitatge, desenvolupar mitjans per oferir informació i assessorament a totes les persones immigrades, especialment a les que acaben d'arribar.	52
14. Desenvolupar el treball en xarxa entre tots els agents implicats per tal de millorar l'acolliment dels que acaben d'arribar.	53
15. Participació de les entitats socials en el disseny de la política d'habitatge i de la planificació urbanística.	54
16. Les reivindicacions d'habitatge per a la població immigrada no són gaire diferents de les que cal fer també per al conjunt de la població. Les entitats socials han de fer demandes específiques per als immigrants, però no han d'oblidar, ans el contrari, posar l'èmfasi en les demandes per al conjunt de la població.	55
17. Revitalitzar la presència i lideratge de persones d'origen immigrant en els moviments veïnals i en tots els camins de participació.	56
<i>A tots els agents implicats</i>	
18. Desenvolupar mecanismes de mediació en què s'hi impliquin les administracions, les entitats socials i, si cal, els agents immobiliaris;	57

mecanismes que serveixin tant per facilitar l'accés a l'habitatge de lloguer com per evitar els abusos i la discriminació.

19. Desenvolupar mecanismes de denúncia i control que permetin castigar les persones que abusen de la situació d'indefensió en què es poden trobar molts immigrants.
20. Potenciar la informació a l'opinió pública per desmentir l'existència de discriminació positiva en l'accés dels immigrants a l'habitatge. Dur a terme campanyes de sensibilització que desmuntin tots els tòpics que s'han instal·lat en la nostra societat.

58

59

II. Treball

2.1. Inserció laboral de la immigració. Situació de partida

La immigració laboral que hi ha hagut a Catalunya, i a l'Estat espanyol, ha sofert un fort creixement els darrers anys. Aquest creixement correspon a la demanda que s'ha produït en el nostre mercat laboral. Els immigrants han vingut aquí perquè sabien que hi trobarien oportunitats laborals; allò que explica el ritme migratori que hem tingut i la forma d'inserció de les persones a aquest mercat laboral són causes intrínseques a la nostra economia i al nostre mercat laboral. 60

- El creixement del sector de serveis que hem viscut les últimes dècades ha generat un gran nombre de llocs de treball (a l'hostatgeria, als sectors relacionats amb l'oci, etc.) d'escàs reconeixement social i per als quals no cal una alta qualificació. 61

- El sector de la construcció ha estat un dels principals motors de la nostra economia, i ha necessitat mà d'obra abundant. 62

- L'increment de la demanda de mà d'obra ha coincidit amb uns processos demogràfics i econòmics que cada vegada han fet més difícil la cobertura d'aquesta demanda per part de la població autòctona. 63

- La immigració ha cobert aquestes necessitats del mercat laboral, i ha estat dirigida sobretot a feines de baixa remuneració, de poc reconeixement social i de gran duresa. 64

La immigració laboral ha contribuït decisivament al desenvolupament econòmic de Catalunya i de l'Estat espanyol. L'alt índex de desenvolupament econòmic que hi ha hagut els darrers anys ha coincidit amb un fort increment de la immigració. 65

- Els sectors econòmics de creixement més dinàmics han estat els sectors que han produït una major ocupació d'immigrants. La immigració ha fet possible aquest creixement i ha salvat algun sector de la recessió a la qual es veia abocat fa dues dècades. 66

- La dinamització d'aquests sectors ha contribuït a la creació de llocs de treball també per a la població autòctona; fent evident l'equivocació de la frase que diu que «els immigrants prenen els llocs de feina dels autòctons»; justament ha passat el contrari. 67

- La contribució de la immigració al desenvolupament econòmic s'ha produït també per l'aparició de noves activitats econòmiques, amb la consegüent creació d'empreses i de noves oportunitats de negoci. 68

La forma com la immigració ha ingressat al mercat laboral també respon a les característiques de l'estructura econòmica i legal amb què les persones immigrants s'han trobat. 69

- La nostra economia es caracteritza per l'existència d'una alta proporció d'activitat submergida. Això facilita que la inserció laboral de la immigració pugui fer-se encara que aquesta immigració es produeixi de manera irregular. 70

- La normativa d'estrangeria que ha regit fins al 1985 ha fet inaccessible l'entrada legal dels immigrants. Això, juntament amb la gran demanda de mà d'obra immigrada que el nostre mercat laboral ha generat i l'alta proporció d'economia submergida existent, ha tingut com a resultat que l'entrada irregular de persones immigrants sigui la forma dominant de l'entrada d'immigració. 71

- Així doncs, la irregularitat ha estat la forma ordinària d'accés al mercat laboral. La major part dels immigrants no comunitaris ha començat el seu trajecte laboral en el nostre mercat laboral de forma irregular, i en l'economia submergida. 72

- Que molts empresaris preferissin la contractació legal quan van necessitar mà d'obra immigrada no va ser suficient per corregir la situació. La legalitat i la burocràcia ha impedit qualsevol intent empresarial de millorar aquesta situació. 73

La immigració que s'ha incorporat al mercat laborar en les últimes dècades ha tingut, fins a la regularització de 2005, un percentatge molt elevat d'irregularitat, que encara està pendent de valoració. Això ha provocat per a les persones immigrades un grau alt d'indefensió a més d'afectar les seves condicions laborals. 74

- La vulneració dels drets laborals dels treballadors immigrants comencen ja en el fet que els que es troben en situació irregular no poden obtenir un contracte de treball ni, doncs, l'alta a la Seguretat Social. 75

- Pel que fa als principals sectors que ocupen persones immigrants (construcció, servei domèstic, hostaleria, etc.), els treballadors immigrants tenen una mitjana de condicions laborals inferior a la dels autòctons, tant en salaris com en jornada laboral, com en categories, temporalitat, etc. Si bé hi ha molts empresaris que apliquen als immigrants les mateixes condicions que a la resta, n'hi ha d'altres que es beneficien de la situació d'indefensió d'aquestes persones aplicant-los condicions inferiors. 76

- Els treballadors immigrants treballen majoritàriament en feines de categoria inferior de la que els correspondria per la seva formació. Això és degut tant a les condicions en què s'ha produït la immigració com a les dificultats que hi ha per al reconeixement dels títols oficials. 77

- El servei domèstic és un sector cada vegada més ocupat per dones immigrades. Aquí cal dir que, a més de resultar aquestes dones afectades per tot el que acabem de dir, també ho estan per la regulació laboral especial (règim de treballadores de la llar), la qualitat de la qual, pel que fa a drets laborals, és molt inferior a la regulació general. 78

2.2. Objectius del Consens

Els objectius generals de consens pel que fa al terreny laboral volen corregir totes les situacions de desigualtat que s'han anat creant, amb la finalitat que el treball sigui plenament un factor d'equiparació i d'integració. 79

- El mercat laboral de la nostra societat ha de ser integrat, en què la legalitat i els drets laborals reconeguts arribin a tot el mercat en la seva totalitat. 80

- L'economia submergia, espai principal de les irregularitats i els abusos laborals, ha de desaparèixer. Aquesta desaparició és cabdal, no només per reduir els abusos patits per la immigració, sinó també per a la millora de les nostres estructures socioeconòmiques, per exemple la fiscalitat. 81

- La forma d'accés al mercat laboral per part de la població immigrada ha de ser des del primer moment totalment legal. Per aconseguir-ho, a més de combatre l'economia submergida, cal que les polítiques i normatives migratòries s'adeqüin al mercat laboral i fer així legal l'accés laboral de la immigració. 82

- Les condicions laborals han de fer-se plenament igualitàries; això demana una lluita total contra les estructures discriminatòries que s'han creat. 83

- Els agents socials han d'incrementar el seu protagonisme en la gestió del mercat laboral i en el disseny de les formes d'accés a aquest mercat per part de la població immigrada. 84

2.3. Propostes i recomanacions

Juntament als objectius exposats, s'han consensuat les propostes i recomanacions següents: 85

A les Administracions públiques:

Els canvis necessaris en la legislació sobre immigració seran abordats en un altre document, però entre tot el que s'ha consensuat destaquem aquí alguns aspectes que incideixen directament en la manera i en les condicions en què té lloc la inserció laboral. 86

21. Malgrat la regularització de 2005, continua sent necessària l'existència de vies de regularització que permetin sortir de la irregularitat als treballadors immigrants que s'hi troben immersos. Cal trencar els tabús que existeixen en aquest àmbit i simplificar els requisits demanats per accedir a la regularitat. 87

22. Les vies legals d'immigració laboral han de flexibilitzar-se i fer-se més accessibles per tal que la proporció d'immigrants que accedeixen de forma legal a una feina sigui cada vegada més gran. Això demana, entre moltes altres coses, una transformació profunda del sistema actual consular, és a dir, una transformació profunda de la gestió de la immigració ja en els països d'origen. 88

23. Eliminar les restriccions en les autoritzacions de treball. Un cop obtinguda l'autorització de residència, l'accés al mercat laboral s'ha de donar en igualtat de condicions. 89

24. Qualsevol autorització de residència atorgada a una persona major de 16 anys ha de comportar l'autorització de treball. 90

25. Eliminar les traves que la legislació posa per a la concessió d'autoritzacions de feina per compte propi. Així s'afavoriria que les persones immigrades formessin empreses. 91

26. Deixar de limitar a un sector d'activitat i zona geogràfica els permisos de residència inicials dels immigrants. 92

En l'àmbit de les relacions laborals s'han de desenvolupar mesures per combatre la discriminació en totes les seves manifestacions. 93

27. Ampliar els mecanismes de control contra l'economia submergida. Aquest és un gran repte de la nostra societat; aconseguir-ho suposaria canvis substancials en els processos migratoris. 94

28. Incrementar i millorar els mecanismes de control per al compliment de la legalitat a través de la inspecció de treball. Reforçar considerablement la inspecció i sanció de les empreses que exploten els immigrants a l'economia submergida. Garantir el permís de residència als treballadors immigrants d'empreses denunciades. 95

29. Desenvolupar el reconeixement de drets, començant per la ratificació, per part de l'Estat espanyol, de la Convenció Internacional sobre la protecció dels drets de tots els treballadors migrants i les seves famílies.	96
30. Desenvolupar la legislació antidiscriminatòria relacionada amb la immigració i el mercat laboral. Cal dir que la transposició de les directives antidiscriminatòries europees a la legislació espanyola va ser pobre i per tant cal plantejar-ne una revisió.	97
31. Eliminar l'existència de zones de mercat laboral mancades de drets (que precisament són ocupades per la població immigrada), i sobretot plantejar-se una nova regulació del règim de treballadores de la llar.	98
32. Ampliar la formació laboral, i també, doncs, les possibilitats d'accés a la formació per a totes les persones immigrades. Especialment per a les dones immigrades, promoure iniciatives de formació laboral i professional que permetin crear itineraris laborals alternatius.	99
33. Modificar l'actual sistema de convalidació de títols per tal que les persones immigrades puguin desenvolupar la seva formació al país de recepció sense tardança.	100
<i>Als agents socials:</i>	
34. La implicació dels agents socials és imprescindible per a dur a terme un treball ben fet per aconseguir la plena equiparació dels treballadors immigrants. Entre les tasques a desenvolupar, destaquen l'activació de mesures antidiscriminatòries en els centres de treball i també en altres sectors, mitjançant la presa d'acords i la creació de mecanismes de control.	101
35. Desenvolupar mecanismes de participació i control per tal d'estendre a tots els llocs de treball (petites empreses, subcontractacions) la lluita contra els abusos laborals i l'incompliment de la normativa laboral.	102
36. Potenciar el desenvolupament d'un accés igualitari a la formació que equipari de forma efectiva els treballadors immigrants.	103
37. Establir com prioritat la modificació amb urgència alguns règims laborals, sobretot el règim de treballadores de la llar.	104
38. Promoure accions de sensibilització entre la població treballadora i el teixit empresarial per tal que la igualtat d'oportunitats i de tracte arribi a tots els treballadors immigrants.	105

39. Impulsar el debat sobre el model de fluxos migratoris que es vol tenir per tal de que política d'immigració sigui d'acollida i d'integració. Que la via de regularització per règim general sigui possible i fluïda, i s'incrementin els recursos per a la gestió dels contingents i de règim general. 106

A les empreses:

40. Denunciar des de la mateixa patronal a les empreses que tinguin treballadors immigrants en l'economia submergida. Aquesta mesura forma part de la responsabilitat social corporativa. 107

41. Incorporar en els plans de formació dels seus empleats i de la pròpia direcció empresarial la gestió intercultural de l'empresa. 108

III. Salut.

3.1. La sanitat: immigració i diversitat cultural. La situació de partida.

El sistema sanitari a Catalunya és deficient tant per a la població autòctona com per a la població immigrant, però sembla que és la immigració qui ha evidenciat de manera més flagrant algunes deficiències que van més enllà del problema de l'accés. Les deficiències sanitàries es tradueixen en una pitjor atenció a la població immigrant. L'arribada dels immigrants ha suposat un canvi en els perfils socials, culturals i demogràfics però el sistema sanitari no acaba de tenir en compte aquest canvis en la seva planificació. 109

- Hi ha una manca de recursos sanitaris i socials i un augment de la demanda. La població immigrant i la autòctona competeixen per a obtenir aquests recursos cosa que genera conflictivitat social i rebuig dels professionals. 110

- Per altra banda, molts professionals no tenen la percepció que l'adaptació hagi de ser mútua. En ocasions, es perceben certes actituds hostils cap a la població immigrada, la qual cosa dificulta l'accés normalitzat d'aquesta als serveis sanitaris 111

Les diferències en el tema de la salut entre població immigrant i població autòctona no es limiten a l'accés als serveis sanitaris. Les diferències culturals plantegen assumptes que van més enllà de l'accés als recursos. La població immigrant i la població autòctona es troben amb problemes comuns però hi ha singularitats específiques que cal abordar. La salut mental és un clar exemple de la necessitat d'acostament i d'interpretació cultural. 112

- En general, en el sistema sanitari als professionals els falta formació per atendre les singularitats que planteja la immigració i, en alguns casos, una major "sensibilitat" antropològica i social. 113

- Cal tenir en compte el sentit que tenen les representacions de la salut des d'una perspectiva més àmplia que contempli les diferències culturals per donar una bona atenció. 114

- Els immigrants sovint tenen dificultats afegides per entendre el sistema sanitari (comprensió idiomàtica, cultural, maquinària administrativa..). 115

- També hi ha por al fet que el tràmit d'accés al serveis sanitaris suposi la localització dels immigrants en situació administrativa irregular. 116

Un bon antídoto pel sofriment és sentir-se part d'una comunitat, la reconstrucció del teixit social, la creació de contextos de recolzament afectiu, social, etc. Donar significat a allò que s'està vivint, sentir-se acollits és un reparador del patiment. Per tant, cal pensar en accions per a comunitaritzar l'entorn dels serveis sanitaris, especialment els ambulatoris, perquè la població immigrant se senti acollida i es freni l'impacte del patiment provocat per la immigració. Experiències com la que es proposa ja s'estan fent fora del sistema sanitari. En aquest sentit falta una política d'acollida en l'àmbit sanitari.

117

La dona és un col·lectiu doblement vulnerable on els valors socioculturals d'origen i els del país d'acollida es contraposen generant una forta pressió. La precarietat en l'accés i els llocs de treball dificulta que pugui compaginar la vida laboral i la familiar. Moltes d'elles pateixen aïllament, ja sigui per motius laborals o bé socioculturals. Sovint es contraposen sistemes de valors diferents. Hi ha un dèficit en educació sexual sanitària. La manca d'autonomia, el patriarcalisme i els habitatges amuntegats limiten a la dona que pateix violència de gènere.

118

3.2 Objectius del Consens

Per tal que la salut pública sigui un bé dirigit a tota la població, es planteja:

119

- Desenvolupar el concepte de salut des d'una perspectiva més àmplia que incorpori també aspectes psicosocials i culturals. Incorporant professionals que facilitin aquesta tasca i amplii la perspectiva de salut. 120
- Facilitar l'accés al sistema sanitari per a tothom des d'una perspectiva integral de la persona humana i integradora de les diferències 121
- Capacitar al sistema sanitari amb plans d'acollida a la població immigrant, que tinguin en compte les diferències culturals dels col·lectius 122
- Potenciar els espais del sistema sanitari com a espais de construcció del teixit social 123
- Millorar la planificació del sistema sanitari, potenciant actuacions preventives 124
- Repensar el sistema sanitari des de les necessitats de les persones, i per tant que aquestes siguin el centre. Mai els mateixos recursos serveixen per tothom 125

3.3 Propostes i recomanacions

A les Administracions públiques:

42. Eliminar la normativa sobre el padró que recull la Llei d'Estrangeria (LO 14/2003) on es pot fer ús del padró per a localitzar estrangers en situació irregular. Empadronament també per immigrants sense domicili per garantir l'accés a la targeta sanitària en aquests casos.	126
43. Ampliar els horaris de l'atenció sanitària tenint en compte que hi assisteix una població diversa. Detectar les necessitats, en aquest i altres aspectes, de la població immigrant. Dotar-los de veu com a usuaris del sistema sanitari	127
44. Contractació i professionalització de mediadors culturals integrats en un equip interdisciplinar, alhora que contractar personal sanitari de diferents països. Fer conèixer a la resta de personal sanitari la figura de mediador cultural.	128
45. Realitzar una planificació del sistema sanitari, incloent la formació i informació als treballadors del sistema sanitari dins d'un pla de sensibilització general. Donar eines als professionals per millorar l'atenció i destinar recursos a la cura del professional (formació de grups, d'acompanyament formatiu)	129
46. Portar l'objectiu de la salut al context familiar, centrant l'atenció en la situació de la dona i els fills. Promoure iniciatives centrades en l'educació sexual i reproductiva que tinguin en compte els requeriments especials de la dona immigrada.	130
47. Utilitzar la mediació intercultural i la informació als immigrants sobre drets i deures. Recursos informatius en diferents idiomes.	131
48. Promoure sistemes de prevenció (salut, educació sexual..) pensats també per a la comunitat immigrant.	132
49. Crear un Servei d'Acollida al sistema sanitari. Els contextos determinen molt les relacions entre les diferents cultures (acollida, bon tracte, etc.)	133

A tots els agents implicats:

50. Facilitar la creació de teixits socials al voltant dels serveis socials, ambulatoris, etc. És un espai fonamental com a font de recolzament de la població immigrant.	134
51. Treballar en allò comunitari, a través de xarxes socials ja que aquestes són fonamentals per molts col·lectius d'immigrants.	135

52. Crear estructures bàsiques de d'ajut a les famílies (guarderies, centres de dia...) que garanteixin l'exercici de l'autonomia personal i professional de les dones

136

IV. Educació i cultura

4.1. Educació i cultura dins i fora de l'escola. Situació de partida

Actualment l'educació i la cultura tenen lloc a l'escola, però també fora d'ella. Ja immersos en el segle XXI, comprovem que l'escola, l'educació en el temps de lleure l'educació d'adults, l'educació de la comunitat i també els mitjans de comunicació no són pas compartiments estancs, i encara que n'hem de parlar separatament ho fem tenint en compte les interrelacions que es produeixen en tots aquests àmbits.

137

L'educació de la infància té lloc tant a l'escola com en el temps de lleure. Pel que fa a l'escola, constatem que el model actualment vigent està en crisi. Des del món educatiu es demana que ens replantegem l'educació actual, posant l'èmfasi en el sentit mateix de l'escola fins a l'organització mateixa de l'escola. El que segueix parla de tot això.

138

- Moltes escoles potencien l'homogeneïtzació, i en canvi hauríem de ser capaços d'atendre la singularitat de cada criatura humana. Només així aconseguirem una educació per i en la societat d'immigració que tenim i vivim.

139

- Algunes escoles tenen dificultats causades per l'alta concentració d'alumnes nouvinguts, alguns dels quals s'incorporen al curs quan aquest ja està ben avançat. Davant aquest fet, s'han fet polítiques de repartiment d'aquest alumnat entre les escoles, però aquestes polítiques han estat insuficients i no han estat acompanyades de polítiques d'habitatge i de treball comunitari que haurien d'haver-se fet paral·lelament.

140

- Els centres d'ensenyament no tenen l'autonomia suficient ni els recursos per dur a terme els canvis profunds en la seva organització que els calen per donar la resposta adequada a l'allau d'alumne immigrant.

141

- La connexió entre escola i temps de lleure no s'ha explorat prou, si bé hi ha experiències d'escoles que es coordinen amb altres professionals i serveis del barri o comunitaris, les quals realment funcionen.

142

- Els mecanismes de formació contínua que s'han desenvolupat per a la formació del professorat han resultat insuficients.

143

- Els continguts de l'ensenyament continuen reclamant una revisió en profunditat per acabar amb el caire etnocèntric que impedeix una acomodació millor de la diversitat d'orígens que actualment hi ha a les escoles.

144

▪ Els currículums no tenen prou continguts de formació de la ciutadania, malgrat ser fonamentals per assegurar la cohesió social avui dia. 145

▪ Cal fer esment específic a l'educació especial, que creix a mesura que van arribant més infants immigrants. Els professionals de l'educació especial desenvolupen pràctiques que són valorades molt positivament però que demanen molt més suport per als nous i les seves famílies. 146

El temps de lleure és part del procés educatiu, però s'ha convertit en un espai important d'exclusió per a moltes famílies immigrants, tant pel que fa a les activitats extraescolars, sortides, excursions i altres activitats que es fan fora de l'horari lectiu. 147

▪ L'accés de l'alumnat immigrant a espais com ara els menjadors escolars és deficient. Els menjadors i el temps que ocupen són espais educatius importants que han de ser accessibles a tot l'alumnat. 148

▪ Passa el mateix en les activitats extraescolars, que haurien de ser accessibles a tot l'alumnat perquè aquestes formen part del projecte educatiu que va lligat a l'escola. 149

L'educació d'adults és un espai fonamental en el procés d'acolliment i acompanyament de les persones immigrants. Demana un desenvolupament més alt en aspectes com ara l'ensenyament de la llengua, la formació respecte a l'entorn social, etc. 150

A més a més de millorar l'educació d'adults, cal millorar el reconeixement de les capacitats que tenen aquestes persones immigrants, tant pel que fa a titulacions com a l'experiència laboral. 151

▪ L'homologació de titulacions és, ja fa temps, molt deficient, i constitueix un problema greu per al qual no hi ha hagut voluntat política de trobar-hi solució. Tampoc s'han desenvolupat les fórmules necessàries per a un major reconeixement de l'experiència laboral de les persones adultes immigrants. 152

Aquesta educació, que forçosament ha de tenir en compte el fet migratori, ha d'estar adreçada no només a les persones immigrants, sinó també a les autòctones, especialment a aquelles persones que viuen en barris que disposen de pocs recursos i que veuen com la immigració està modificant el paisatge de les escoles, dels carrers, de les feines, de les botigues, etc. Cal dur a terme un treball comunitari, és a dir, calen activitats educatives adreçades al conjunt de la població. 153

▪ Alguns veïns viuen el fet migratori de forma negativa, el veuen com una amenaça i rivalitzen amb els immigrants. A aquests se'ls culpa 154

de problemes i conflictes que ja existien. Les AMPA (Associacions de Mares i Pares) poden ser espais facilitadors de la inclusió, per la qual cosa han de comptar amb suports i recursos.	155
Els mitjans de comunicació exerceixen a vegades una influència negativa pel que fa a l'educació comunitària respecte a la immigració. L'associació que es fa entre immigració i experiències positives és ben escassa; en canvi, és freqüent l'associació entre immigració i experiències negatives (delinqüència, violència, etc.).	156
4.2. Objectius del consens	
L'educació ha de plantejar-se pensant en el conjunt de la població, tenint en compte que els processos migratoris són ja indissolubles de l'ensenyament i que és tota la població que els viu d'una manera o d'una altra. L'educació és un procés que dura tota la vida, que afecta tant la infància com les persones adultes. Per això cal un plantejament global i un treball en xarxa que inclogui l'escola, el temps de lleure, els espais de participació comunitària, l'educació d'adults i tots els espais culturals de la comunitat en general.	157
▪ Construir un sistema educatiu igualitari, capaç d'acomodar un alumnat de diferents orígens i de fer efectiva la igualtat d'oportunitats per a tots als qui s'hi incorporen. ▪ Desenvolupar un sistema d'acolliment que resolgui totes les necessitats inicials amb vista a la incorporació igualitària al sistema educatiu i que elimini qualsevol possibilitat de segregació. ▪ Avançar cap a un repartiment de l'alumnat i dels recursos per tal d'impedir la consolidació de diferències de estatus entre els centres d'ensenyament, com ara serien l'existència de centres «d'immigrants» i situacions semblants.	158 159 160
4.3. Propostes i recomanacions	
S'han consensuat les propostes i recomanacions següents.	161
<i>A les Administracions i als centres educatius:</i>	
53. Impulsar unitats d'acolliment formades per alumnat, professorat, pares i mares i que estiguin ateses per professionals específics.	162
54. Dotar de mitjans necessaris especials per a l'acolliment a aquells centres que més els necessitin, per exemple els d'educació especial. Aquests mitjans poden ser els intèrprets especialitzats en educació especial.	163

55. Assegurar que arribi a totes les famílies immigrades la informació necessària. Potenciar els recursos d'informació i de mediació. Flexibilitzar els horaris perquè les activitats d'acolliment arribin a totes les persones que les necessitin. 164
56. Assegurar la distribució racional de l'alumnat immigrant entre els centres educatius del barri de la ciutat. Combatre qualsevol forma de segregació o exclusió que es doni en els centres, siguin públics o concertats. 165
57. Reforçar la formació inicial i la formació contínua del professorat. Promoure-la en els centres com a projectes dels mateixos centres i potenciar l'autonomia de gestió de les escoles i instituts. 166
58. Assegurar que les beques de menjador, de material i d'activitats extraescolars no siguin un motiu d'enfrontament entre persones autòctones i persones immigrades. Incrementar els recursos en aquests aspectes d'acord amb les necessitats existents. 167
59. Dotar els menjadors de recursos econòmics perquè es puguin convertir en un espai educatiu, donat tot el potencial que tenen aquestes hores del migdia a l'escola. 168
60. Desenvolupar una més bona política d'ajudes per assegurar la participació igualitària i integradora en les activitats extraescolars. Han d'abocar-se tots els recursos necessaris perquè l'alumnat immigrant participi en les activitats extraescolars en igualtat de condicions que la resta. 169
61. Donar suport a les pràctiques docents millorant la coordinació amb els professionals externs dels centres, com ara educadors socials, animadors socioculturals, etc., per aconseguir que el treball en xarxa funcioni entre l'escola i els serveis del barri o comunitat. 170
62. Potenciar la participació de pares i mares immigrants amb polítiques de conciliació de la vida laboral i de la familiar. 171
63. Promoure, per a les persones adultes immigrades, espais d'acolliment i ensenyament com a plataformes inicials del procés d'inclusió. 172
64. Potenciar activitats culturals i de participació comunitària que permetin la implicació de les persones immigrades. Estendre les experiències positives que ja s'estan duent a terme, com per exemple les «taules per a la convivència», en que participen els diferents agents socials del barri i de les escoles. 173

A les AMPA i entitats socials:

65. Impulsar la participació activa en les accions d'acolliment, tant de les persones autòctones com de les immigrades.	174
66. Implicar-se activament en les activitats del temps de lleure per assegurar-ne l'accés a l'alumnat immigrant.	175
67. Transformar les AMPA en espais educatius d'adults i que es vinculin a les entitats del barri i oberts a totes les persones.	176
68. Potenciar el treball en xarxa entre AMPA, grups de lleure, entitats esportives i altres entitats socials, assegurant alhora la integració de les persones immigrades i de les seves entitats associatives.	177

V. Exclusió social i serveis socials

5.1. La inclusió social de la immigració i les minories. La situació de partida.

L'enfocament actual de la immigració, consistent en una visió monocultural present a la majoria de les institucions, la legislació, les polítiques públiques i la mateixa societat civil, incloses moltes entitats, generen un procés generalitzat d'empobriment de les persones immigrades. D'entrada, moltes de les persones immigrades cauen en l'exclusió a partir de la segregació jurídica que implica el viure els primers anys com a immigrants indocumentats. Quan assoleixen la primera residència, la legislació provoca segregació laboral, donat que limita el seu dret al treball a unes feines determinades. A més, grans sectors de la societat dificulten amb les seves actituds la integració dels immigrants en les mateixes condicions sociolaborals que els ciutadans. En aquest sentit, són factors claus la legislació i les polítiques públiques:

- D'entrada, el dret a la vida és malmet a la frontera sud d'Europa. Milers d'immigrants han mort en la seva emigració des d'Àfrica cap a Europa, en la frontera entre el Marroc i Espanya, indret en què queden paleses les enormes desigualtats socials entre el Nord i el Sud del planeta. 179
- La legislació d'estrangeria en si mateixa és un factor d'exclusió social i encotilla les polítiques públiques. Lluny de ser el marc legal que regula els fluxos migratoris, la legislació esdevé una regulació de l'exclusió dels immigrants que, de fet, ja no són pròpiament immigrants sinó que molts esdevenen habitants permanents de l'Estat espanyol, amb independència de la seva situació administrativa. 180
- Les dificultats en obtenir el primer permís de residència, juntament amb els obstacles per poder obtenir la ciutadania, són una font primordial de segregació jurídica que genera una permanent exclusió social. 181
- L'indignant lentitud en la resolució dels expedients (residència, homologació d'estudis, reagrupament i altra documentació) condueix a la precarització de la vida de la persona immigrada. 182
- L'existència d'un constant segment de la població que viu indocumentada facilita la persistència de l'explotació laboral, l'economia submergida, el frau fiscal i l'alta vulnerabilitat social. En bona mesura, l'obtenció ràpida de la residència per a tots els immigrants, que recordem són habitants de fet del país, conduiria a 183

una reducció significativa de les persones abocades, en un moment o altre del seu procés migratori, als serveis socials.

La població immigrada pateix exclusió generada des de l'Estat en tots els seus nivells (govern central, governs autonòmics i governs locals). Ara bé, les situacions de desavantatge social a què es veuen sotmesos els immigrants, s'agregen també per la falta d'acomodació de les entitats i de la ciutadania en general a la nova realitat multicultural i migratòria. 184

- El racisme quotidià estès mitjançant prejudicis i estereotips consolida la visió monocultural, aquella que considera – conscientment o no- que la societat ha de tenir principalment persones d'un únic origen nacional, cultura, religió i color de pell. Aquest racisme quotidià legitima la segmentació social entre autòctons i immigrants, privilegiant els primers. 185

- Un gran segment de les persones immigrades tenen un nivell educatiu i una qualificació professional alts o mitjans-alts, i ben bé podrien desenvolupar una vida força integrada des del començament si tinguéssim unes estructures i una mentalitat multiculturals, però com no és així, llavors aboquem a aquest tipus d'immigració a un empobriment, el qual els pot col·locar en una situació de vulnerabilitat social. 186

- El tractament uniforme des de moltes entitats a totes les persones immigrades també provoca l'esmentat empobriment. Això succeeix en les entitats que actuen amb programes homogenis sense saber diferenciar, d'una banda, els immigrants pobres, de classe treballadora i baix nivell educatiu, i, d'altra part, els immigrants empobrits, que originàriament pertanyien a la classe mitjana i són de mitjà i alt nivell educatiu. Aquesta homogeneïtzació del tractament du al segon grup a un agreujament de la seva situació d'immigració, amb un empobriment que podria evitar-se amb unes altres polítiques públiques, legislació i actituds socials. 187

Ens cal una nova cultura cívica i una política diferent de convivència que aculli les persones immigrades. Per assolir-ho, es fa necessari que les institucions, administracions i entitats fem un procés de canvi des de l'habitual gestió monocultural cap a la nova gestió intercultural. És fonamental que el procés d'immigrant sense papers a immigrant resident sigui força ràpid. Tanmateix, és vital que el procés de resident a ciutadà sigui el més curt possible. Com a resultat de tot plegat, s'han desenvolupat problemes específics. 188

- La població espanyola creu que la immigració és el segon problema que existeix i, en contrast, gairebé no considera que sigui problema el racisme. Aquesta percepció denota que és hegemònic un racisme social, quotidià i difús. 189

- La desconfiança i recels raonables d'una part de la població immigrada envers els serveis socials i les entitats de inserció sociolaboral, donat que hi ha professionals que –conscientment o no- tracten als immigrants com si tinguessin menys capacitats de les que realment tenen. 190
- El Quart Món s'eixampla per no impulsar un fort canvi en la capacitació intercultural de les nostres organitzacions i institucions. És una necessitat urgent que se'n deriva dels dèficits formatius que causen disfuncions i ineficàcia en la implementació de serveis i programes. 191
- El silenci de l'administració pública davant els problemes que pateixen els immigrants fa que restin en la invisibilitat. Difícilment es poden implementar polítiques públiques sobre problemàtiques que no es visualitzen. 192
- El discurs d'aquells partits polítics que veuen la immigració com una font de problemes en comptes d'una oportunitat de renovació. 193
- La inexistència d'un debat reflexiu sobre l'acció afirmativa en aquest camp, com ja s'aplica en altres polítiques, com la política de gènere. 194
- Els professionals dels serveis socials i d'altres serveis públics, en la seva immensa majoria, són persones que pertanyen a la majoria cultural, dificultant així la identificació de les minories amb les institucions. 195
- Els serveis socials sovint no disposen de serveis de proximitat. 196
- La política adreçada a col·lectius d'immigrants amb major desavantatge social és feble, com els menors indocumentats no acompanyats. 197

5.2. Objectius del consens

Tenim com a objectiu general garantir la cohesió social. En aquest sentit, ens cal actuar per tal de fer disminuir la desigualtat social, la desigualtat ètnica i la discriminació ètnica. Aquesta finalitat ens du al consens sobre les pautes següents: 198

- Generar situacions i condicions que evitin la caiguda en l'exclusió social i l'empobriment, doncs la política social no ha de ser majoritàriament una política reactiva sinó que essencialment ens hem de dotar d'una política social proactiva. 199
- Crear programes de formació pels professionals per a la introducció de la gestió intercultural dels serveis i programes, tant en la gestió pública com la gestió d'entitats. 200

- Actuar enfront del racisme, font bàsica de discriminació. Cal prioritzar l'actuació contra els tres prejudicis més arrelats entre els ciutadans: primer, el racisme antigitano; segon, el racisme antiàrab i la islamofòbia; tercer, l'antisemitisme. Els estereotips són causa d'exclusió. 201
- Augmentar la presència i l'empoderament dels immigrants. Les entitats han de ser un microcosmos semblant a la composició ètnica de la societat. 202
- Disposar d'una cartera de serveis i recursos amb caràcter universal per a tots els habitants, amb independència de la seva situació administrativa. Els serveis socials, uns han de ser genèrics per a tota la població i d'altres especialitzats per a la immigració, en funció de les necessitats requerides. 203
- Endegar una millora substancial de l'Estat del benestar, encaminant-lo vers una estructuració semblant a l'existent a països centreeuropeus. 204

5.3. Propostes i recomanacions

Prenent com a orientació global els objectius exposats, les entitats compartim el consens en relació a les següents propostes i recomanacions específiques: 205

A totes les institucions i organitzacions:

69. Prioritzar plans de formació en la gestió intercultural. Formar als professionals dels serveis socials en aquesta direcció i treballar a fons els estereotips i prejudicis. 206
70. Estructurar, tant a les entitats com a les administracions, serveis i recursos intermitjos per poder fer una política que millori els resultats de la intervenció social. Cal disposar de recursos intermitjos que permetin actuar amb eficàcia i eficiència en persones immigrades que, si bé es troben en una situació de manca o afebliment dels recursos econòmics, en canvi sí tenen recursos educatius i notable formació. 207
71. Desenvolupar programes i serveis socials d'acollida que siguin realment de proximitat. 208
72. Incorporar a la plantilla de treballadors socials, educadors socials i d'altres professions que treballen en l'àmbit de l'exclusió empleats d'origen immigrant per pal·liar el contrasentit de treballar pels immigrants sense els immigrants. 209

73. Resituar la figura dels mediadors interculturals que, de fet, la majoria acaben esdevenint mers traductors. Una línia de millora és dotar-se de treballadors i educadors socials, pertanyents a minories, que estiguin habilitats per a la mediació cultural.	210
<i>A les Corts Generals:</i>	
74. Reformar la llei de nacionalitat per tal d'incorporar plenament el ius soli i, per tant, que tota persona nascuda en territori de l'Estat espanyol automàticament obtingui la ciutadania espanyola des del mateix moment que neix, independentment de la nacionalitat dels pares.	211
75. Reformar la llei de nacionalitat per garantir que tot menor d'edat, després d'estar empadronat durant dos anys, obtingui la nacionalitat.	212
76. Reformar la llei de nacionalitat per rebaixar la seva obtenció als 4 anys en tots aquells casos en els que ara se situa als 10 anys.	213
77. Legislar la doble nacionalitat en tots els casos, sense fer-ho dependre de la reciprocitat entre estats, mesura que facilitaria l'adquisició de la nacionalitat per a aquelles persones receloses de perdre la nacionalitat d'origen.	214
78. Reformar la llei d'estrangeria per introduir un mecanisme d'obtenció del permís de residència de forma automàtica després de constar empadronat dos anys.	215
79. Establir el reagrupament familiar, garantint permisos de residència individuals per tal d'evitar la desigualtat de gènere amb permisos on es provoca la subjecció de la dona a l'home.	216
80. Garantir el permís de residència a totes les dones immigrades que pateixen violència de gènere, i als seus fills.	217
81. Concedir el permís de residència a tots els menors d'edat que estiguin empadronats, amb independència de la situació administrativa dels pares.	218
82. Concedir el permís de residència a totes les dones que exerceixen la prostitució, en comptes de l'actual situació que ho vincula a la denúncia.	219
83. Reformular la política d'asil i refugiats de l'Estat espanyol donat l'altíssim nivell de denegacions inhabitual en d'altres països europeus. Revisar el compliment o no dels tractats internacionals ratificats per l'Estat espanyol. Augmentar les ajudes, actualment insuficients.	220

A les administracions públiques:

84. Incrementar els serveis socials d'atenció primària polivalents.	221
85. Garantir jurídicament i en les polítiques públiques l'accés ple a l'educació des dels zero als divuit anys per a tots els immigrants, en les mateixes condicions que tots els ciutadans.	222
86. Accés a la certificació oficial de discapacitació a totes les persones empadronades, sense vincular-ho a la possessió del permís de residència.	223
87. Equiparar les prestacions públiques als immigrants discapacitats en les mateixes condicions que la ciutadania.	224
88. Establir que aquelles persones que surtin de la presó i tinguin ordre d'expulsió, si el retorn efectiu l'administració no l'ha produït en el termini de tres mesos, llavors produir-se la regularització per tal de possibilitar-ne la reinserció social.	225
89. Generalitzar en els ajuntaments l'existència d'una regidoria de Polítiques d'Igualtat que inclogui lo relatiu a la immigració i la interculturalitat, inserida en la macroàrea de serveis personals o bé dependent de l'Alcaldia. Aquestes polítiques d'igualtat han de compaginar programes transversals i sectorials.	226
90. Eradicar els prejudicis, amb programes d'actuació específics per a cadascun d'ells, el racisme i l'antisemitisme, amb intervenció prioritària en la sensibilització i la formació.	227
91. Desenvolupar com a línia d'acció prioritària les subvencions de programes formatius per a la gestió intercultural de les entitats.	228
92. Facilitar que els immigrants amb nivell educatiu i qualificació professional alts puguin desenvolupar les seves capacitats en les mateixes condicions jurídiques i socials que les persones que gaudeixen de la ciutadania.	229
93. Creació d'un Síndic de Drets Civils o de l'Immigrant, adjunt al Síndic de Greuges.	230
94. Prioritzar l'actuació policial contra les màfies, sense que es penalitzi a les seves víctimes amb l'expulsió.	231

Als mitjans de comunicació:

95. Eradicar l'etnicització negativa que porta a la construcció d'una percepció pública que criminalitza les persones immigrades, i posar fi a la presentació de la immigració de forma estereotipada que afavoreix la discriminació.	232

96. Incloure en especial a les televisions immigrants que ofereixin una imatge normalitzada de classe mitjana, per evitar l'estigmatització social d'immigrant com a sinònim de pobre. 233

Als partits polítics:

97. Refusar emprar com a discurs electoral el tema de la immigració, en especial amb el discurs racista que associa immigració a problemes negatius. 234

98. Traslladar l'actual discurs polític massa centrat en la política d'immigració (regulació de fluxos) cap a la política d'acollida, integració i intercultural (o de regulació de la convivència). 235

A les associacions de veïns:

99. Esdevenir les associacions de veïns aquelles entitats a partir de les quals es vertebrin els programes de sensibilització al conjunt dels veïns. 236

100. Implementar programes de formació als dirigents veïnals i d'entitats del barri. 237

101. Crear xarxes d'entitats del barri o grups de veïns on es desenvolupi la interacció entre veïns antics i nous veïns. 238

A les entitats:

102. Desenvolupar serveis socials que s'acomodin a la realitat diferenciada dels immigrants pobres i dels immigrants empobrits de mitjà i alt nivell educatiu. 239

103. Contractar a persones d'origen immigrant, en consonància amb el percentatge d'immigrants de la ciutat on s'insereix l'entitat. 240

104. Incrementar els serveis socials al barri per garantir serveis de proximitat. 241

105. Empoderar les entitats comunitàries pròpies de les minories i immigrants. 242

106. Establir xarxes locals d'entitats genèriques i comunitàries. 243

A tota la societat civil:

107. Prendre la responsabilitat individual de sensibilitzar-se i formar-se per eradicar els prejudicis i els estereotips que causen fractures socials. 244

VI. Interculturalitat i religió

6.1. Interculturalitat i el diàleg interreligiós. La situació de partida.

La situació de multiculturalitat no l'ha portat la immigració. Més aviat, la immigració ha fet créixer i ha diversificat una multiculturalitat que ja existia. La multiculturalitat és un realitat de la nostra vida quotidiana. Així i tot, la societat actual dista d'estar preparada per a la convivència intercultural i el diàleg interreligiós.

245

- Condicionaments històrics negatius donat que, tradicionalment, durant la història d'Espanya s'ha volgut eliminar la multiculturalitat existent. Cal recuperar la memòria històrica de l'expulsió dels jueus, els musulmans i els cristians protestants. Tots ells, al igual com els gitanos, van patir marginació i matances. Aquesta actitud contrària a la multiculturalitat, present en amplis sectors de la societat civil i les institucions, avui en dia ressorgeix amb força envers les minories i les persones immigrades.

246

- La majoria de les actuals generacions no han estat acostumades a conviure en la seva vida quotidiana en una societat amb persones d'origen estranger. És hegemònica la tradicional visió monocultural (estar habituats a viure amb persones d'un únic origen nacional, cultura, religió i color de pell) i existeixen fortes resistències vers l'emergència d'una nova mentalitat multicultural (prendre consciència que a la societat viuen persones de diferents orígens nacionals, cultures, religions i colors de pell).

247

- La manca de consciència sobre les enormes dificultats que tenen les minories per viure d'acord amb els seus estils de vida. Les persones que pertanyen a la majoria cultural, tant se val si són agnòstics, ateus o creients catòlics, sovint no se n'adonen que predomina la tradició cultural cristiana en la vida quotidiana, sigui en el calendari de festes, el dia de descans setmanal, els noms dels carrers, i d'altres.

248

- La majoria d'entitats que treballen per a la immigració incompleixen un criteri bàsic: tenir presència de persones immigrades. Les entitats que tenen una baixa presència d'immigrants en els seus òrgans de direcció, poden caure en el paternalisme i esdevenir un obstacle per a la integració social.

249

- La catalogació com a "religió immigrada" a les religions minoritàries és negativa i sovint falsa. A títol il·lustratiu: el judaisme és present abans que el cristianisme a la península Ibèrica. L'islam fou present

250

durant vuit segles seguits i no pot sent considerada una religió estrangera.	
▪ La categorització de les persones únicament per un vessant de la seva personalitat, com ara la religiosa, fa que se la identifiqui només per un dels factors múltiples de la seva identitat. D'altra banda, també és negatiu veure a la persona com un ciutadà en abstracte, fent invisible la seva religiositat o etnicitat.	251
Davant la societat que tenim, observem que és urgent contribuir a un discurs alternatiu. Ens cal innovar els marcs interpretatius de la realitat. En aquest sentit, una primera dificultat és la confusió terminològica que encara existeix. Fa més de dues dècades de l'aprovació de la primera llei d'estrangeria, l'any 1985, i, per tant, hem viscut dos decennis de creixement progressiu del fet migratori. És hora de consensuar un mínim comú denominador pel que fa al marc conceptual.	252
▪ Arraconar la discussió nominalista entre les denominacions intercultural i multicultural. De vagades s'ha fet un debat consistent en contraposar dicotòmicament ambdós conceptes i altres vagades s'han utilitzat com a sinònims. Es pot entendre per multiculturalitat o interculturalitat el fet de la diversitat cultural, i multiculturalisme o interculturalisme totes aquelles polítiques públiques que cerquen el desenvolupament positiu de la multiculturalitat. En contrast, la visió de les cultures separades sense diàleg ho qualifiquem com a segregació cultural.	253
▪ Visualitzar que els prejudicis més arrelats a Catalunya i Espanya, d'acord amb el què mostren les investigacions, són: el racisme antigitano; el racisme antiàrab i la islamofòbia; i la judeofòbia. Els estereotips sobre minories impedeix avançar en l'eclosió dels valors interculturals.	254
▪ Considerar negatives les polítiques públiques que s'inspiren en el model d'expulsió (obstaculització de l'obtenció de la residència i de la ciutadania...), el model de segregació (segregació escolar, segregació laboral, segregació urbana...) i el model d'assimilació (imposició del model cultural hegemònic...).	255
▪ Constatar que en certs sectors de la població sovint s'empren les paraules "integració" o "adaptació" com a mots substitutius de la paraula "assimilació", però en realitat es refereixen a aquest model. Per a nosaltres, la integració és mútua i multilateral, no només unilateral dels immigrants.	256
Cal la vertebració d'un context social de comunicació i diàleg favorable a la resolució dels conflictes, on el diàleg interreligiós és un factor clau.	257
▪ El fet religiós és important per a moltes persones. La religiositat cal poder viure-la en plena llibertat. Les institucions no han de	258

confondre la laïcització dels espais públics amb la secularització de les consciències.	
▪ El diàleg interreligió ha d'estendre's en tota la seva diversitat: un diàleg de la vida (ex.: el diàleg quotidià entre veïns), un diàleg de l'acció (ex.: acció social entre entitats de tradicions religioses diferents), un diàleg espiritual (ex.: pregàries de diverses religions) i un diàleg teològic (ex.: debat sobre la justícia, vista des d'enfocaments religiosos diversos).	259
▪ El diàleg interreligió no significa que totes les religions siguin idèntiques. Cada tradició religiosa i, dins de cadascuna d'elles, cada denominació o confessió religiosa, té maneres diferents d'entendre la vida. Hi ha diferències irreconciliables entre certes concepcions de les religions que, fins i tot, poden ser antitètiques. Aquí no rau el problema. Això és un fet que no cal negar o amagar, doncs cal veure-ho com la riquesa de la pluralitat religiosa. El problema seria creure equivocadament que les persones de religions diferents no podem conviure en pau en la mateixa societat. Cal conviure comunament amb les nostres similituds i diferències.	260
▪ Les persones han de poder viure en plena llibertat la seva religió i alhora cal respectar les altres religions. Cap religió, ni l'ateisme ni l'agnosticisme han de voler imposar la seva veritat particular.	261
▪ La llibertat religiosa implica la llibertat individual, doncs recordem que en el fons les religions no són subjectes sinó que ho són les persones religioses. No són les cultures i les religions les que s'interrelacionen, sinó les persones, les quals tenen diferents identitats culturals i religioses. Les cultures i les religions no són un tot homogeni. Entenem que són criticables determinades interpretacions i instrumentalitzacions de les cultures i les religions que vulneren les llibertats individuals.	262
6.2. Objectius del consens	
Hem arribat a uns compromisos ineludibles per tal de veure les migracions com a signes del temps. Els immigrants s'han d'integrar a la seva nova societat i, alhora, la majoria social també s'ha d'integrar a la nova realitat intercultural. Sota aquesta orientació genèrica, ens proposem els objectius següents:	263
▪ Enfortir una xarxa d'acció col·lectiva, donat que sense un moviment social difícilment ho podem implementar.	264
▪ Obrir un debat en profunditat i conjunt sobre els models de gestió de la interculturalitat. Oposició al model d'expulsió, rebuig del model de segregació i refús del model d'assimilació. Debat a fons sobre els	265

- diferents models multiculturals, per analitzar els pros i els contres de cadascun d'ells.
- Considerar els drets humans i la democràcia com el un punt de partida per a tothom. La llibertat d'expressió i la llibertat religiosa són drets humans. 266
 - Actuar contra el racisme, l'antisemitisme i la intolerància. 267
 - Desenvolupar la laïcitat multicultural, model d'inclusió de totes les cultures i religions, tant a l'espai públic com privat. Defensa el pluralisme com a valor fonamental i això significa que la pluralitat cultural i religiosa han de gaudir de presència en l'espai públic, perquè és la condició necessària per a que sigui factible la perspectiva del diàleg. Totes les veus han d'estar presents en l'espai públic laic: ateus, agnòstics, catòlics, evangèlics, musulmans, jueus, budistes, hindús, etc. 268
 - Potenciar l'empoderament de les minories i els immigrants, un eix clau d'entitats i institucions. 269

6.3. Propostes i recomanacions

Per tal d'implementar els objectius exposats, consensuem les següents propostes i recomanacions. 270

A les institucions i organitzacions:

108. Desenvolupar plans de formació en la gestió intercultural de les entitats, les empreses i les pròpies administracions públiques. Introduir-la en la seva organització i serveis. 271

109. Incorporar directius d'origen immigrant. 272

A les administracions públiques:

110. Prioritzar el barri com l'espai bàsic d'interrelació i convivència. Garantir-ho amb l'augment del suport econòmic i logístic a les associacions de veïns, per tal que puguin desenvolupar una gestió veïnal intercultural. 273

111. Incloure aquesta política en els ajuntaments de forma transversal (gestió intercultural des de totes les regidories) i sectorial (una regidoria específica depenent d'Alcaldia o la macroàrea de serveis personals). 274

112. Actuar sobre les desigualtats de gènere. Ni la imposició de l'Estat ni la prohibició de determinades famílies són les vies. La dona ha de gaudir de plena llibertat d'elecció. 275

113.	Transferir recursos econòmics a les comunitats religioses per a que la formació religiosa es faci des de les esglésies, mesquites, sinagogues i temples.	276
114.	Augmentar la destinació de recursos a les cultures, religions i llengües de les minories, doncs es troben en desavantatge social.	277
115.	Prioritzar programes que actuïn per a l'eradicació del prejudicis més arrelats a Europa (el racisme contra el poble gitano i la judeofòbia) i els que pateixen les comunitats més nombroses (àrabomusulmans i llatinoamericans).	278
116.	Donar un reconeixement institucional a totes les religions i, dins de cada religió, donar un reconeixement a totes les seves denominacions o confessions. L'Estat no pot donar el monopoli d'una religió a una de les seves denominacions o confessions.	279
117.	Posar fi a la conculcació de la llibertat religiosa quan hi ha administracions públiques que disfressen amb argumentacions tècniques la denegació política del permís d'obertura d'un lloc de culte.	280
118.	Equiparar l'estatus de les principals festes de les minories en les celebracions institucionals (Generalitat, ajuntaments...).	281
119.	Incloure en la política de subvencions un nou criteri de major puntuació per a aquelles entitats que incloguin els següents paràmetres: activitats multiculturals, socis pertanyents a minories i dirigents de minories.	282
120.	Facilitar els espais públics, com ara centres cívics i centres educatius.	283
<i>A totes les entitats:</i>		
121.	Fomentar un nou discurs que substitueixi la visió de els immigrants ho seran sempre.	284
122.	Garantir el suport públic a les minories. Per tant, adoptar un posicionament actiu i crític vers l'actitud contrària al pluralisme dels nimby (<i>not in my backyard</i>), aquells grups de persones que sota la consigna "no al costat de casa meva", sorgeixen per oposar-se a la instal·lació en el seu barri d'una mesquita, sinagoga, temple o església. Quan sorgeix un nimby, crear una xarxa d'entitats local en suport a la llibertat religiosa.	285

A les entitats religioses:

123.	Desenvolupar a les esglésies cristianes la formació destinada a conèixer el judaisme, doncs és essencial per eradicar la judeofòbia que pateix el poble jueu des de fa dos mil·lennis. Fer-ho en la catequesi de l'Església catòlica i l'estudi bíblic de les esglésies protestants, així com a les escoles cristianes.	286
124.	Desenvolupar el diàleg entre cristianisme i islam, doncs són les dues religions amb major presència al nostre país.	287
125.	Desenvolupar el diàleg entre les comunitats musulmanes i jueves.	288
126.	Desenvolupar en major profunditat el diàleg ecumènic entre cristianisme catòlic, cristianisme evangèlic i cristianisme ortodox.	289
127.	Desenvolupar el coneixement social de budistes, hindús, sikhs, bahais i altres religions minoritàries.	290
128.	Criticar i desmarcar-se d'aquells grups religiosos que abonen – implícitament o explícita- el racisme, l'antisemitisme, la violència, el terrorisme, la intolerància i la conculcació de les llibertats democràtiques.	291
<i>A les escoles:</i>		
129.	Incloure en el currículum escolar la formació cultural religiosa plural per a tot l'alumnat i en horari lectiu, introduint matèries a l'estil de religions comparades i història de les religions. D'altra banda, cal treure la formació religiosa vigent a les escoles públiques i concertades.	292
130.	Promoure que els centres educatius siguin un espai laic compartit per alumnes d'entorns religiosos diferents. Fomentar la comprensió mútua i una societat religiosament diversa, des de la informació i la llibertat.	293
131.	Introduir en el currículum escolar l'educació de l'Holocaust.	294
132.	Revisar els materials educatius i explicar la història de Catalunya, d'Espanya i d'Europa, defugint visions etnocèntriques, com sovint succeeix en etapes com ara la "Reconquesta".	295
133.	Aprofundir en la renovació de la composició de les AMPA, mitjançant la inclusió de persones immigrades entre els seus socis i dirigents.	296
134.	Garantir el ple respecte a les pautes dietètiques de les minories.	297
135.	Millorar els recursos per a les escoles de persones adultes.	298

Als mitjans de comunicació:

136. Els periodistes han de rebre formació especialitzada en tres àmbits: sobre les diverses cultures i religions; sobre els estereotips, en especial el racisme antigitano, la islamofòbia i l'antisemitisme; i, sobre el fet migratori, doncs sovint es caracteritza la immigració com una amenaça (allau, invasió, etc.) i es cau en la una etiquetació ètnica negativa.	299
137. Fer créixer una línia de programació prioritària consistent en la sensibilització i educació sobre la interculturalitat. Establir programes de TV i de ràdio que abordin aquests aspectes en l'horari de màxima audiència.	300

A les empreses:

138. Desenvolupar la gestió intercultural de l'empresa. Amb aquesta orientació, incorporar la capacitació intercultural en la formació de l'empresa.	301
139. Garantir el calendari de festes laborals amb llibertat d'elecció dels empleats d'acord amb la seva religió.	302

A tota la societat civil:

140. Prendre consciència de la necessitat de canviar actituds i hàbits, en especial aquells que generen el racisme quotidià mitjançant els estereotips.	303

VII. Participació política i ciutadania

7.1. Presència pública i participació política de la immigració. Situació de partida

El primer espai de participació és la presència pública i el poder de representativitat que la immigració té en entitats col·lectives (sindicals, esportives, etc.), en l'Administració, en els mitjans de comunicació i en tots els altres àmbits públics. Constatem que el sistema actual discrimina les persones immigrades a l'hora d'accedir a funcions de certa representativitat en l'esfera pública. 304

La representativitat es dirimeix en àmbits diferents: a més a més de l'àmbit estrictament polític (que comentarem més avall), podem assenyalar-ne dos més: l'àmbit de la vida quotidiana (presència al barri, a l'escola, a la comunitat de veïns, en entitats diverses) i l'àmbit dels mitjans de comunicació. 305

- En l'àmbit de la vida quotidiana la presència de la població immigrada és escassa; i la que es dona es dedica fonamentalment a aspectes relacionades amb el mateix fenomen migratori i no a altres de més generals de la ciutadania. Fins i tot en matèries relatives al fenomen migratori i a la seva gestió, l'activitat pública que se n'ocupa és exercida per persones autòctones. 306

- Pel que fa a l'àmbit dels mitjans de comunicació, la immigració hi té una presència rellevant, però generalment relacionada amb el mateix fet migratori i centrada en aspectes negatius i estigmatitzadors. 307

Un primer nivell de participació política pot exercir-se a través d'organismes consultius, consells creats per les Administracions per donar participació a les entitats creades pels immigrants en l'establiment de les polítiques que els afecten. 308

- Els consells consultius que s'han anat creant han estat, en general, més informatius que consultius, i en alguns casos han provocat certa desconfiança quant a la seva utilitat. 309

- Els consells que han tingut més influència en les decisions polítiques han estat els consells municipals. El caràcter local els vincula més a les experiències més quotidianes, i la seva acció ha resultat positiva en la mesura que ha fet més visible els col·lectius d'immigrants, en la mesura que ha reforçat el paper de les seves entitats, que ha fomentat trobades interculturals, etc. 310

Les associacions d'immigrants conviuen en un teixit associatiu que aplega ONG, sindicats, etc., i això provoca a vegades duplicació d'objectius, competència a l'hora d'aconseguir recursos.

- Els darrers anys hi ha hagut un esclat d'associacions que no ha estat positiu, perquè la superabundància ha estat acompanyada de debilitat. Això no passa només en l'àmbit de la immigració, sinó que és un fet general en part derivat de la política de subvencions de les administracions. 311

- En el món de les associacions s'ha produït en certa mesura el que podríem anomena «gueto associatiu». Moltes associacions s'han creat en funció de l'origen de les persones que les formes, són petites i es relacionen poc amb les altres. No hi ha una bona xarxa associativa, si bé això és un fet que va més enllà del món de la immigració. De fet, en alguns casos més que d'associacions hauríem de parlar de comunitat culturals. 312

- Entre alguns sectors de la població immigrada existeixen espais comunitaris deslligats de l'associacionisme formal. Això és dóna per les característiques d'aquesta població, més acostumada a aquells tipus d'espais. 313

Els drets polítics, segons l'actual legislació, només s'obtenen a través de l'adquisició de la nacionalitat espanyola. El corrent d'opinió que apunta que aquests drets s'adquireixin a través d'una residència estable no ha aconseguit canviar cap norma. 314

- A nivell legislatiu no s'ha fet cap debat sobre les possibilitats d'obtenció del dret a vot per residència (si això requereix modificar la Constitució espanyola o es pot fer per extensió del principi de reciprocitat...). 315

- No hi ha un debat entre la ciutadania autòctona per afavorir el dret a vot de les persones immigrades no comunitàries. 316

7.2. Objectius del Consens

El Consens Social situa com a objectiu general que el tractament polític de la immigració centri els seus esforços a la creació d'un sistema de promoció de la igualtat d'oportunitats basat en el reconeixement de la ciutadania i l'obtenció de drets i deures. 317

- El reconeixement de drets polítics és molt important per millorar la representativitat de la població immigrada en la societat. Encara que per si sol no garanteix aquesta representativitat, sinó que a aquests drets cal afegir polítiques actives de promoció de la participació de les persones immigrades en tots els àmbits públics. 318

- La població immigrada ha de poder accedir amb normalitats a tots els espais associatius de la societat civil, i també a totes les vies de participació (culturals, esportives, etc.) en igualtat de condicions que la resta de la població. 319

- El dret a vot ha de jugar un paper de mecanisme d'equiparació i d'inclusió de les persones immigrades en el conjunt de ciutadans que componen la societat. 320

7.3. Propostes i recomanacions

Acompanyem els objectius amb les següents propostes i recomanacions. 321

A les Administracions públiques

141. Potenciar entre les persones immigrades el coneixement dels drets i deures de la ciutadania i de les vies de participació. Això és molt important, perquè sovint es tracta de conceptes i vies diferents dels que hi ha als seus països d'origen. 322

142. Potenciar la participació de les persones immigrades en entitats de la societat civil (associacions de veïns, AMPA, sindicats...) i en les activitats veïnals, escolars, etc. Superar l'estereotip de l'immigrant dedicat només als temes propis de la immigració. 323

143. Els organismes participatius específics de la immigració (consells, etc.) han de ser òrgans amb capacitat de decisió, les resolucions dels quals tinguin cert caràcter vinculant, i no solament llocs per rebre informació sobre decisions ja preses per l'Administració. 324

144. Aquests consells han de tenir una projecció que vagi més enllà de l'Administració, és a dir, no solament han d'interaccionar amb l'Administració sinó amb el teixit social que els envolta. I, al mateix temps, han de ser més independents per exercir com a grup de pressió sobre la mateixa Administració. 325

145. Promoure la participació de les persones immigrades en el teixit associatiu, especialment en les associacions que no són específicament d'immigrants. 326

Equiparar els drets polítics dels immigrants no comunitaris als dels comunitaris. Dret a vot que no estigui lligat a la nacionalitat sinó a la residència. 327

146. Concedir el dret a vot en les eleccions municipals i els comicis autonòmics a totes les persones immigrades amb residència estable, sense condicionar el dret a vot a la reciprocitat dels estats d'on són originaris les persones immigrades. 328

Als mitjans de comunicació

147. Millorar la imatge que es dóna de la immigració en els mitjans de comunicació promocionant la presència de persones immigrades en programes genèrics. 329

148. Superar el tractament de la immigració vinculada a problemes, fets dramàtics i negatius. 330

A les entitats de la societat civil

149. Les entitats, com les Administracions, han de potenciar la inclusió i participació de persones immigrades. Han de desenvolupar les activitats de promoció i mediació adequades a aquesta finalitat. 331

150. Les associacions d'immigrants han de funcionar en xarxa per aprofitar millor els recursos i serveis comuns. També cal que s'interrelacionin amb les altres entitats de la societat civil. 332

151. Les mateixes associacions d'immigrants han de potenciar la participació de les persones immigrants en les associacions generals (de barri, AMPA, sindicats, etc.). 333

VIII. Migració i codesenvolupament

8.1. El vincle entre migració i desenvolupament als països d'origen. Situació de partida

El terme “codesenvolupament” té diferents accepcions, però en un sentit general es refereix al vincle entre la migració i el desenvolupament dels països d'origen. La contribució de les persones emigrants al desenvolupament, a través d'iniciatives econòmiques o empresarial, de l'ús de remeses, etc., és l'aspecte central de la idea de codesenvolupament. Tanmateix, en alguns moments el codesenvolupament ha estat vist com una forma de fer tornar immigrants als països d'origen, com si això pogués servir per regular els fluxos migratoris. Així es va plantejar en el pla GRECO del Govern espanyol de 2001. Aquesta visió la descartem totalment. 334

- La migració i el desenvolupament han estat tractats tradicionalment com a departaments separats. El codesenvolupament és un concepte nou que busca activar positivament la relació entre un i altre. L'activació positiva ha de dur-se a terme durant tot el procés, i ja des de l'acolliment de l'immigrant, perquè només enfortint la seva presència en la societat receptora pot ser agent de desenvolupament de la societat d'origen. 335

- Per això tractem aquest tema en l'últim apartat del document de consens. La persona integrada en la societat receptora té condicions millors per participar en activitats de codesenvolupament. Però en totes les fases (arribada, acolliment, integració) cal tenir en compte la perspectiva del codesenvolupament. 336

- Les remeses, particularment la forma d'utilitzar-les als països d'origen, són de gran interès per al desenvolupament. El diner passa per tres etapes: en primer lloc, satisfà els problemes bàsics de la unitat familiar, que és més àmplia que la mitjana d'Europa (en alguns països la immigració ha esdevingut un projecte familiar, és a dir, una persona és enviada a un altre país perquè treballi i forneixi del necessari la família que queda al país d'origen); en segon lloc, millora el consum domèstic; en tercer lloc, impulsa processos productius (per exemple, la creació de negocis). Aquesta tercera fase és la més important en el codesenvolupament. 337

- Tanmateix, el codesenvolupament no es limita només a utilitzar les remeses. Hi ha un gran nombre d'accions en les quals poden participar els migrants, entre el país d'acollida i el d'origen, que constitueixen formes de codesenvolupament, si bé actualment encara no estan prou explotades ni tenen el suficient suport. 338

- Hi ha experiències interessants de codesenvolupament allà on s'ha reforçat: a) la capacitat dels migrants; b) la capacitat de decisió a nord i sud; c) els incentius en positiu per part dels governs; d) la creació d'autèntiques comunitats transnacionals. 339
- Les pràctiques de codesenvolupament estan afectades per les que ja hi havia abans en tant que ajuda al desenvolupament. L'ajuda és poca i no gaire eficaç. La majoria d'ajuda al desenvolupament és fungible, s'utilitza però no dura. A més, les administracions públiques confonen l'objectiu d'aquestes ajudes des del moment que són utilitzades per fomentar l'economia espanyola. Quan l'ajuda donada s'ha sumat al treball que ja s'està fent als països d'origen, quan l'ajuda a enfortit les comunitats, quan l'ajuda ha servit per fomentar la feina entre les dones, centre de la unitat familiar, per exemple amb microcrèdits, quan l'ajuda ha anat a parar a tots aquests projectes, realment l'efecte ha estat multiplicador. Malauradament, en moltes ocasions en aquests projectes no s'hi involucra la gent local, no se n'aprofita la formació i experiència i, doncs, resulta ineficaç. 340

8.2. Objectius del Consens

El Consens Social planteja el concepte de codesenvolupament partint de la idea que el subjecte central/actiu és la persona immigrant i per tant les decisions han de recaure sobre aquesta persona. Això no obstant, també cal tenir en compte que la persona immigrant es troba en molts casos en situació precària, havent d'enfrontar moltes dificultats a l'hora d'integrar-se a casa nostra. Com més gran sigui la integració, més oportunitats hi ha per al codesenvolupament. 341

- El codesenvolupament no pot ser un mecanisme de control dels fluxos migratoris, no ja per motius morals, sinó perquè simplement no funciona. Una de les finalitats del codesenvolupament ha de ser promoure que els migrants puguin unir-se i multiplicar els esforços que fan individualment. 342
- Cal apropar la ciutadania al concepte de codesenvolupament. Cal difondre aquest concepte, poc conegut per la majoria de la nostra societat. Fins i tot les persones immigrades tenen poc coneixement d'aquesta modalitat de creixement. 343

8.3 Propostes i recomanacions

A les Administracions públiques:

152. Han d'incentivar els processos de codesenvolupament i donar-hi suport, tant amb la facilitació de recursos com amb la presa de mesures legals adequades per poder portar-los a terme. 344

153. Cal regular per normativa que l'immigrant que participa en un projecte de codesenvolupament no perdi la residència encara que surti del nostra país per un període de més de sis mesos. La normativa actual dificulta la participació en projectes d'aquesta mena.	345
154. Cal establir obligacions de suport per part de les Administracions públiques per a dotar de recursos els projectes de desenvolupament, ja sigui directament o donant suport a accions preses pels sectors no governamentals. També és important que l'Administració adapti els seus procediments, lleis, etc., a la realitat canviant de la societat; per exemple, recollint les peculiaritats de les entitat de persones migrades quan es redacten les bases de les convocatòries públiques.	346
<i>A tots els agents implicats:</i>	
155. Hi ha una necessitat de generar espais de debat i diàleg entre els diferents actors del desenvolupament.	347
156. Cal fomentar la col·laboració, ja sigui puntual o a llarg termini, entre ONG locals del país d'origen i d'aquí, ja siguin d'immigració o de cooperació.	348
157. Cal millorar els mecanismes de coordinació i treball conjunt entre associacions de la immigració i les ONG de desenvolupament. Per exemple, amb trobades periòdiques, amb la creació d'un directori d'entitats, amb la creació d'un consell assessor per a associacions d'immigrants, etc.	349
158. Pel que fa a les remeses, és necessari analitzar el seu paper amb més deteniment, i tenir ben clar que mentre que el codesenvolupament és una iniciativa col·lectiva, la remesa és una iniciativa individual. Les remeses tenen origen privat i, per tant, no s'ha de pretendre que siguin gestionades externament, sinó que és l'immigrant qui té el dret de gestionar-les i decidir què en fa. Aleshores, ¿com podem aconseguir que els immigrants s'involucrin en procés productius als seus països? ¿Com poden fer-ho a través de les remeses? És urgent obrir un debat sobre aquest aspecte, però encara és més urgent assegurar que la tramesa de remeses sigui segur, ràpid i que costi com menys diners millor.	350
159. Els projectes de codesenvolupament han de ser vistos com uns projectes a llarg termini, al revés dels projectes de desenvolupament, que sovint tenen terminis curts. La naturalesa dels projectes de desenvolupament pot ser diversa i els agents que puguin participar-hi també (associacions d'immigrants, ONG de desenvolupament, empreses privades, etc.).	351